

cula naturæ ipsius, quæ in illius globi æterno vinculo configitur, si hoc sibi imminere nesciebat, etiam sic erat in natura Dei sempiterna ignorantia; si autem sciebat, sempiterna miseria, unde hoc tantum malum, antequam ullum de gente contraria misceretur malum? An forte magna charitate gaudebat, quia per ejus poenam perpetua quies cæteris lucis incolis parabatur? Hoc quam nefas sit dicere qui videt, anathemet. Sed si hoc saltem ita faceret, ut ipsa luci inimica non fieret posset fortasse non tanquam Dei natura, sed tanquam aliquis homo laudari, qui pro patria sua vellet mali aliquid pati, quod quidem malum ad tempus posset esse, non in æternum: nunc vero et illam in globo tenebrarum confixionem dicunt æternam, et non cujusque rei, sed naturæ Dei; et utique iniquissimum et execrabile et ineffabiliter sacrilegum gaudium erat, si Dei natura gaudebat se tenebras dilecturam, et luci sanctæ inimicam futuram. Unde hoc tam immane et scelestum malum, antequam ullum ex gente contraria misceretur malum? Quis tam perversam et tam impiam ferat insaniam, summo malo tribuere tanta bona, et summo bono, quod Deus est, tanta mala?

XLIV. Jamvero quod ipsam partem naturæ Dei dicunt ubique permixtam in cœlis, in terris, sub terris, in omnibus corporibus, siccis et humidis, in omnibus carnibus, in omnibus seminibus arborum, herbarum, hominum, animalium: non potentia divinitatis sine ullo nexu incoinquinabiliter, inviolabiliter, incorruptibiliter omnibus rebus administrandis regendisque præsentem, quod nos de Deo dicimus; sed ligatam, oppressam, pollutam, quam solvi, liberari, purgarique dicunt, non solum per discursum solis et lunæ, et virtutes lucis, verumetiam per Electos suos: hoc genus nefandissimi erroris quam sacrilegas et incredibiles turpitudines eis suadeat, etiamsi non, per-

suadeat, horribile est dicere. Dicunt enim virtutes lucis transfigurari in masculos pulchros; et opponi foeminis gentis tenebrarum; et easdem rursus virtutes lucis transfigurari in foeminas pulchras, et opponi masculis gentis tenebrarum; ut per pulchritudinem suam inflamment spurcissimam libidinem principum tenebrarum, et eo modo vitalis substantia, hoc est, Dei natura, quam dicunt in eorum corporibus ligatam teneri, ex eorum membris per ipsam concupiscentiam relaxatis, soluta fugiat, et suscepta vel purgata liberetur. Hoc infelices legunt, hoc dicunt, hoc audiunt, hoc credunt, hoc in libro septimo Theauri eorum, (sic enim appellant scripturam quamdam Manichæi, ubi istæ blasphemix conscriptæ sunt,) ita positum est: « Tunc beatus ille Pater, qui lucidas naves habet diversoria et habitacula seu magnitudines, pro insita sibi clementia fert opem, qua exiit et liberatur ab impiis retinaculis et angustiis atque angoribus suæ vitalis substantiæ. Itaque invisibili suo nutu illas suas virtutes, quæ in clarissima hac navi habentur, transfigurat, easque parere facit adversis potestatibus, quæ in singulis cœlorum tractibus ordinatæ sunt. Quæ quoniam ex utroque sexu masculorum ac foeminarum consistunt, ideo prædictas virtutes partim specie puerorum investium parere jubet generi adverso foeminarum, partim virginum lucidarum forma generi contrario masculorum: sciens eas omnes hostiles potestates, propter ingenitam sibi lethalem et spurcissimam concupiscentiam facillime capi, atque iisdem speciebus pulcherrimis quæ apparent mancipari, hoc que modo dissolvi. Sciatis autem hunc eundem nostrum beatum Patrem hoc idem esse, quod etiam suæ virtutes, quas ob necessariam causam transformat in puerorum et virginum intemeratam similitudinem. Utitur autem his tanquam propriis armis, atque per eas suam

complet voluntatem. Harum vero virtutum divinarum, quæ ad instar conjugii contra inferna genera statuuntur, quæque alacritate ac facilitate id quod cogitaverint, momento eodem efficiunt, plenæ sunt lucidæ naves. Itaque cum ratio poposcerit ut masculis appareant eadem sanctæ virtutes, illico etiam suam effigiem virginum pulcherrimarum habitu demonstrant. Rursus cum ad fœminas ventum fuerit, postponentes species virginum, puerorum investium speciem ostendunt. Hoc autem visu decoro illarum ardor et concupiscentia crescit, atque hoc modo vinculum pessimarum cogitationum earum solvitur, vivaque anima quæ eorumdem membris tenebatur, hac occasione laxata evadit, et suo purissimo aëri miscetur; ubi penitus ablutæ animæ ascendunt ad lucidas naves, quæ sibi ad evectionem atque ad suæ patriæ transfretationem sunt præparatæ. Id vero quod adhuc adversi generis maculas portat, per æstus atque calores particulatim descendit, atque cæterisque plantationibus ac satis omnibus miscetur, et caloribus diversis inficitur. Et quo pacto ex ista magna et clarissima navi figuræ puerorum ac virginum apparent contrariis potestatibus, quæ in cœlis degunt, quæque igneam habent naturam; atque ex isto aspectu decoro, vitæ pars quæ in earundem membris habetur, laxata deducitur per calores in terram: eodem modo etiam illa altissima virtus, quæ in navi vitalium aquarum habitat, in similitudine puerorum ac virginum sanctarum per suos angelos apparet his potestatibus, quarum natura frigida est atque humida, quæque in cœlis ordinatæ sunt. Et quidem his quæ fœminæ sunt, in ipsis forma puerorum apparet: masculis vero virginum. Hac vero mutatione et diversitate divinarum personarum ac pulcherrimarum, humidæ frigidæque stirpis principes masculi sive fœminæ solvuntur, atque id quod in ipsis est vitale fugit: quod

vero resederit, laxatum deducitur in terram per frigora, et cunctis terræ generibus admiscetur. » Quis hoc ferat? Quis hoc credat, non dico ita esse, sed vel dici potuisse? Ecce qui docentem timent anathemare Manichæum, et non timent credere hæc facientem et hæc patientem Deum.

XLV. Per Electos autem suos purgari dicunt eandem ipsam commixtam partem ac naturam Dei, manducando scilicet et bibendo: quia eam in alimentis omnibus dicunt ligatam teneri; quæ cum ab Electis velut sanctis in refectionem corporis manducando et bibendo assumuntur, per eorum sanctitatem solvi, signari et liberari. Nec attendunt miseri, quam non inconcrue de illis ereditum sit, quod frustra negant, nisi eosdem libros anathemaverint, et Manichæi esse destiterint. Si enim, sicut dicunt, in omnibus seminibus est ligata pars Dei, et ab Electis manducando purgatur, quis non digne credat eos facere, quod inter virtutes cœlorum et principes tenebrarum fieri in Thesauro suo legunt; quandoquidem et carnes suas de gente tenebrarum esse dicunt, et in eis ligatam teneri vitalem illam substantiam, partem Dei, credere atque affirmare non dubitant? Quæ utique si solvenda est, et manducando purganda, sicut eos fateri cogit funestus error ipsorum, quis non videat, quis non exhorreat, quanta turpitudine et quam nefaria consequatur?

XLVI. Nam et a quibusdam principibus gentis tenebrarum sic dicunt Adam primum hominem creatum, ut lumen ab eis ne fugeret teneretur. In epistola enim quam Fundamenti appellant, quomodo princeps tenebrarum, quem patrem primi hominis inducunt, ad cæteros socios suos tenebrarum principes locutus fuerit et egerit, ita scripsit Manichæus: « Iniquis igitur commentis ad eos qui aderant ait: Quid vobis videtur maximum hoc lumen quod oritur? intuemini quemadmodum polum movet, concutit

plurimas potestates. Quapropter mihi vos potius æquum est, id quod in vestris viribus habetis luminis prærogare : sic quippe illius magni qui gloriosus apparuit, imaginem fingam, per quam regnare poterimus, tenebrarum aliquando conversatione liberati. Hæc audientes, ac diu secum deliberantes, justissimum putaverunt id quod postulabantur præbere. Nec enim fidebant se idem lumen jugitur retenturos : unde melius rati sunt principi suo id offerre, nequaquam desperantes eodem se pacto regnaturos. Quo igitur modo lumen illud quod habebant præbuerint, considerandum est. Nam hoc etiam omnibus divinis Scripturis arcanisque cœlestibus aspersum est : sapientibus vero quomodo sit datum scire minime est difficile : nam coram aperteque cognoscitur ab eo qui vere ac fideliter intueri voluerit. Quoniam eorum qui convenerant frequentia promiscua erat, sceminarum scilicet ac masculorum, impulit eos, ut inter se cœrent : in quo cœitu alii seminarunt, aliæ gravidæ effectæ sunt. Erant autem partus iis qui genuerant similes, vires plurimas parentum uti primi obtinentes. Hæc sumens eorum princeps uti præcipuum donum gavisus est. Et sicuti etiam nunc fieri videmus, corporum formatricem naturam mali inde vires sumentem figurare : ita etiam ante dictus princeps sodalium prolem accipiens, habentem parentum sensus, prudentiam, lucem simul secum in generatione procreatam, comedit ; ac plerisque veribus sumptis ex istiusmodi esca, in qua non modo inerat fortitudo, sed multo magis astutiæ et pravi sensus ex fera genitorum gente, propriam ad se conjugem evocavit, ex ea qua ipse erat stirpe manantem ; et facto cum ea cœitu, seminavit, ut cæteri, abundantiam malorum quæ devoraverat : nonnihil etiam ipse adjiciens ex sua cogitatione ac virtute, ut esset sensus ejus omnium eorum quæ profuderat formator atque descriptor ; cujus compar ex-

cipiebat hæc, ut semen consuevit culta optime terra percipere. In eadem enim construebantur et contexebantur omnium imagines, cœlestium ac terrenarum virtutum ; ut pleni videlicet orbis, id quod formabatur, similitudinem obtineret. »

XLVII. O monstrum scelestum, o execranda perditio et labes deceptarum animarum ! Omitto quid sit, de natura Dei quod sic ligetur, hæc dicere. Hoc saltem attendant miseri decepti et errore mortifero venenati, quia si per cœitum masculorum et sceminarum ligatur pars Dei, quam se manducando solvere et purgare profitentur, cogit eos hujus tam nefandi erroris necessitas, ut non solum de pane et oleribus et pomis, quæ sola videntur in manifesto accipere, sed inde etiam solvant et purgent partem Dei, unde per concubitum potest, si sceminæ utero concepta fuerit, colligari. Hoc se facere quidam confessi esse in publico judicio perhibentur, non tantum in Paphlagonia, sed etiam in Gallia, sicut a quodam Romæ Christiano catholico audiui : et cum interrogarentur, cujus auctoritate scripturæ ista facerent, hoc de Thesaurio suo prodidisse, quod paulo ante commemoravi. Isti autem cum hoc eis objicitur, solent respondere, nescio quem inimicum suum de numero suo suo, hoc est, Electorum suorum descivisse, et schisma fecisse, atque hujusmodi spurcissimam hæresim condidisse. Unde manifestum est, quia hoc etiam si isti non faciunt, de ipsorum libris hoc faciunt quicumque faciunt. Abjiciant ergo libros, si crimen exhorrent, quod committere coguntur, si libros tenent ; aut si non committunt, mundius vivere contra suos libros conantur. Sed quid agunt, cum eis dicitur : Aut purgate lumen, de quibus potueritis seminibus, ut nec illud recusetis, quod vos non facere asseritis ; aut Manichæum anathemate, qui cum dicit in omnibus seminibus esse partem

Dei, et concumbendo ligari; quidquid autem luminis, hoc est, ejusdem partis Dei ad escas Electorum pervenerit, manducando purgari: quid vobis suadeat videtis et eum adhuc anathemare dubitatis? Quid agunt, inquam, cum hoc eis dicitur? Ad quas tergiversationes se convertunt, cum aut tam nefaria doctrina sit anathemanda, aut tam nefaria turpitudine facienda, in cujus comparatione jam illa omnia mala quæ intolerabilia paulo ante commemorabam, eos de natura Dei dicere, quod necessitate oppressa sit ut bellum gereret, quod aut sempiterna ignorantia secura erat, aut sempiterno dolore et timore sollicita, quando sibi veniret corruptio commixtionis et vinculum æternæ damnationis, quod denique gesto bello sic fuerit captivata, oppressa, polluta, quod post falsam victoriam sic futura sit in horribili globo in æternum confixa et ab originis suæ felicitate separata, tolerabilia videantur, cum per se ipsa, si considerentur, sustineri non possint?

XLVIII. O magna patientia tua, Domine misericors et miserator, longanimis et multum misericors¹, et verax, qui facis oriri solem tuum super bonos et malos, plus super justos et injustos²; qui non vis mortem peccatoris, quantum ut revertatur et vivat³, quia partibus corripiens, das locum pœnitentiæ, ut relicta malitia credant in te, Domine⁴; qui patientia tua ad pœnitentiam adducis, quamvis multi secundum duritiam cordis sui et cor impœnitens thesaurizent sibi iram in die iræ et revelationis justi judicii tui, qui reddis unicuique secundum opera sua⁵; qui in qua die conversus fuerit homo a nequitia sua ad misericordiam et veritatem tuam, omnes iniquitates ejus oblivisceris⁶: præsta nobis, dona nobis, ut per nostrum ministerium, quo execrabilem et nimis horribilem

¹ Psal. cii, 8. — ² Matth. iii, 45. — ³ Ezech. xxxiii, 11. — ⁴ Sap. xii, 2. — ⁵ Rom. ii, 4 et 5. — ⁶ Ezech. xviii, 21.

hunc errorem redargui voluisti, sicut jam multi liberati sunt, et alii liberentur, et sive per sacramentum sancti baptismi tui, sive per sacrificium contribulati spiritus et cordis contriti ei humiliati, in dolore pœnitentiæ, remissionem peccatorum et blasphemiarum suarum, quibus per ignorantiam te offenderunt, accipere mereantur. Tantum enim valet præpollens misericordia et potestas tua et veritas baptismi tui, clavesque regni cœlorum in sancta Ecclesia tua, ut nec de illis desperandum sit, quando in hac terra per tuam patientiam vivunt, qui etiam scientes quantum malum sit talia de te sentire vel dicere, propter aliquam temporalis et terrenæ commoditatis consuetudinem vel adeptionem in illa maligna professione detinentur, si ad tuam ineffabilem bonitatem saltem increpati tuis correctionibus fugiant, et omnibus carnalis vitæ illecebris cœlestem vitam æternamque præponant.